

Antropocè, un terme informal¹

TERMCAT, Centre de Terminologia.

Dues dècades després de la seva aparició, el terme *antropocè* s'utilitza àmpliament com si fes referència a una nova època geològica formal i ben definida, però en realitat és una denominació de caràcter informal que ha estat rebutjada per la Comissió Internacional d'Estratigrafia (ICS) i la Unió Internacional de Ciències Geològiques (IUGS) com a designació d'una nova època geològica.

El terme *antropocè* (en anglès, *Anthropocene*) va ser encunyat pel químic ambiental danès Paul Crutzen i l'ecòleg americà Eugene Stoermer per posar l'accent en el fet que les conseqüències globals d'origen antropogènic havien superat el marge de variabilitat de l'holocè (l'època en què vivim des del final de l'última glaciació). Des d'un punt de vista formal, l'ús del sufix *-cè* suggeria d'una manera implícita el rang de nova època dins del cenozoic, ja que aquest és el sufix reservat a les denominacions d'èpoques d'aquesta era: *paleocè*, *eoecè*, *oligocè*, *miocè*, *pliocè*, *plistocè* i, finalment, *holocè*, que designa l'època actual.

Cal tenir en compte, però, que els termes geològics, com passa en moltes altres disciplines científiques, requereixen un procés d'homologació formal rigorós. Qualsevol nova unitat de la taula cronoestratigràfica internacional, que és on es representen les unitats de l'escala del temps geològic, ha de complir els requisits establerts per la *Guia estratigràfica internacional*, ha de ser aprovada per la ICS i posteriorment ha de ser ratificada per la IUGS. És un procés comparable, per exemple, a l'addició d'un nou element a la taula periòdica, que comporta la intervenció de la Unió Internacional de Química Pura i Aplicada.

Seguint aquest procés, el Grup de Treball sobre l'Antropocè (AWG), després de quinze anys d'estudis, va presentar el 31 d'octubre de 2023 una proposta per establir el terme *antropocè* com a denominació d'una nova època geològica posterior a l'holocè (amb l'inici a mitjans dels anys 50 del segle passat) que es caracteritzaria per les manifestacions geològiques fruit de l'impacte global humà en el sistema Terra. Després de l'anàlisi de la proposta, però, la Subcomissió d'Estratigrafia del Quaternari, de la ICS, va rebutjar la formalització d'aquest terme com a nova època geològica (amb dotze vots en contra, només quatre a favor i tres abstencions). Aquesta decisió va ser ratificada posteriorment, el 20 de març de 2024, per la ICS i la IUGS.

Una de les crítiques principals que s'ha fet al terme *antropocè* des de la seva aparició, i que probablement ha determinat les votacions, és que s'utilitzen criteris ambientals per a definir una època geològica, mentre que una nova unitat geològica s'ha de basar exclusivament en els criteris estratigràfics establerts internacionalment. També es fa èmfasi en el fet que poc més de setanta anys no són suficients per a definir una època geològica, que solen durar de desenes de milers a milions d'anys. Finalment, l'impacte humà sobre la Terra ha estat un procés gradual que va començar fa milers d'anys i no ha estat homogeni, ni en el

temps ni en l'espai, a tot el planeta, la qual cosa és una condició necessària en la definició d'una època geològica formal.

Una proposta alternativa, desenvolupada recentment, és considerar l'antropocè com un esdeveniment geològic, figura sense entitat estratigràfica i, per tant, sense necessitat de formalització. Els esdeveniments són processos graduals, heterogenis en l'espai i el temps, que poden durar des de pocs anys fins a milions d'anys i poden afectar profundament el planeta. Un exemple d'esdeveniment és l'oxigenació de l'atmosfera durant el paleoproterozoic, que va durar uns quatre mil milions d'anys i va canviar radicalment les condicions de vida del planeta i l'evolució de la vida, si bé no compleix les característiques necessàries per ser una unitat estratigràfica en l'escala del temps geològic.

Malgrat tot, el cert és que *antropocè* és un terme àmpliament establert i conegut i, tot i que no tingui valor des d'un punt de vista geològic, segurament es continuarà utilitzant i pot ser útil per a fer referència d'una manera més àmplia a l'espai de temps caracteritzat per l'impacte antropogènic global en el sistema ambiental i climàtic de la Terra. Per indicar aquest caràcter informal i la manca d'aprovació des del punt de vista geològic, en contextos especialitzats es pot utilitzar entre cometes.

Finalment, cal tenir present que amb el rebuig del terme *antropocè* com a nova època geològica en cap cas es discuteix l'impacte global d'origen antropogènic en el sistema Terra i que, de fet, aquest pronunciament oficial no té cap efecte, ni positiu ni negatiu, en els problemes ambientals globals.

NOTES

1. Text adaptat del original publicat en el portal *Terminologia de les ciències de la Terra*, del TERMCAT,

FONTS

- International Union of Geological Sciences (2024): *The Anthropocene* [en línia]. Beijing: IUGS. Disponible a: <https://www.iugs.org/_files/ugd/fifc07_40d1a7ed58de458c9f8f-24de5e739663.pdf?index=true>.
- Rull, Valentí (2024): «The 'Anthropocene': *alea iacta est*: The proposal of the 'Anthropocene' as a new geological epoch has been submitted for formalization», *EMBO Reports*, 25: 939-943. Disponible a: <<https://www.embopress.org/doi/full/10.1038/s44319-024-00065-1>>.
- Witze, Alexandra (2024): «Geologists reject the Anthropocene as Earth's new epoch — after 15 years of debate», *Nature*, 627: 249-250. Disponible a: <<https://www.nature.com/articles/d41586-024-00675-8>>.